

УДК 355.02

Л.М. Семененко¹О.В. Колєннікова¹О.І. Кондратенко²В.Л. Іванов³¹ Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, м. Київ, Україна² Військова академія (м. Одеса), Україна³ Кафедра військової підготовки Національного авіаційного університету, м. Київ, Україна

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО КОНТРОЛЮ РІВНЯ НАВЧЕНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ (ВИДИ, ПРИЙОМИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ)

У статті авторами наведені рекомендації щодо особливостей застосування різних видів, прийомів та форм контролю рівня навченості під час вивчення іноземних мов у вищих військових навчальних закладах.

Ключові слова: іноземна мова, вищий військовий навчальний заклад, функції контролю, прийоми та способи контролю, вимоги до контролю, форми контролю: індивідуальний, усний, письмовий, контактнo-дистанційний, критерії оцінки рівня володіння мовою.

Поставлені керівництвом держави вимоги щодо переходу Збройних Сил (ЗС) України до 2020 року на стандарти НАТО, формують необхідність найшвидшого удосконалення системи мовної підготовки, з метою підвищення кількісних та якісних показників мовної підготовки українських військових та ефективності процесу підготовки взагалі [1–4]. «Неможливо досягти сумісності з НАТО, розмовляючи різними мовами», – зазначив Міністр оборони України Степан Полторак [3]. Тому сьогодні є низка прийнятих рішень щодо посилення роботи з розширення можливостей для військовослужбовців щодо вивчення іноземних мов. Зараз впроваджуються заходи щодо вивчення іноземної мови, не лише на базах військових навчальних закладів, а й безпосередньо при військових частинах. Знання іноземної мови для військовослужбовців та працівників ЗС України є сьогодні надзвичайно важливим завданням їх подальшого професійного розвитку адекватного стандартам НАТО. Вивчення іноземної мови було і залишається складовою частиною процесу формування військового фахівця з вищою освітою. Володіння хоча б однією іноземною мовою як засобом спілкування в соціально обумовлених сферах повсякденного життя і професійної діяльності є обов'язковим компонентом професійної підготовки сучасного фахівця будь-якого профілю. Навчання у вищому військовому навчальному закладі (ВВНЗ) має забезпечити для цього міцний фундамент з основних знань, умінь і навичок орієнтування в іншомовному просторі, комунікативної діяльності, а також навчити прийомам і способам самостійної роботи з іноземною мовою після закінчення ВВНЗ. В умовах постійного зростання навчальної інформації, збільшення кількості дисциплін при незмінних термінах підготовки у ВВНЗ виникає необхідність вирішення протиріччя між необхідною якістю мовної компетенції навчаємих і реальними можливостями її формування при сформованих традиційних моделях навчання.

Згідно кваліфікаційних вимог, які пред'являються до випускників ВВНЗ, випускник повинен опанувати не тільки певний набір базових лексико-граматичних конструкцій іноземної мови, а й вміти їх розпізнавати та активно користуватися ними з метою комунікації в усіх напрямках за обраною спеціальністю. Випускник також повинен знати особливості функціональних стилів, володіти усіма типами читання літератури за фахом, розпізнавати лексико-граматичні конструкції, володіти прийомами реферування і анутовання. Відповідно до вимог, така професійно-орієнтована мовна компетенція випускника ВВНЗ повинна бути сформована за обмежену кількість навчального часу, відведеного на вивчення іноземної мови.

Практика викладання іноземної мови у ВВНЗ показує, що оволодіння іноземною мовою у ВВНЗ порівняно з цивільним закладом відбувається у специфічних умовах, які позначаються на якості і ефективності навчального процесу. Особливості підготовки військових кадрів (суміщення їх навчання з виконанням службових обов'язків) обумовлюють жорстку регламентацію навчального часу і безпосередньо навчального процесу. У той же час специфіка оволодіння іноземною мовою «з нуля» у ВВНЗ, (наприклад, перським, китайським, турецьким) на відміну від англійської або німецької мови, де лексико-граматична база навчаемого закладена ще в середній школі, передбачає більш інтенсивне формування мовної компетенції з перших навчальних занять.

Одним зі слабких аспектів лінгвопрофесійного навчання випускника ВВНЗ залишається його лексичний навик. При існуючому протиріччі між кваліфікаційними вимогами до підготовки фахівців (знання близько 5000-7000 лексичних одиниць) і навчальним часом, що відводиться на ці цілі, формування лексичних навичок здійснюється неефективно. Тестування випускників ВВНЗ та курсів виявило, що велика частина лексики, що зустрічалася в навчальних посібниках і вивчалася ними раніше, зважаючи на її низьку частотність і тематичну цінність, забувається. Існує проблема і між співвідношенням обсягів формування активного і пасивного лексичного словника навчаемого.

Постановка проблеми

Для розширення професійно-орієнтованого лексичного запасу випускника ВВНЗ акцент має бути зміщений у сторону пасивного (рецептивного) словника, слова якого випускник повинен розуміти під час читання та сприйняття іноземної мови на слух. Завдання формування професійних компетенцій (у тому числі лінгвопрофесійних) у військових фахівців в скорочені терміни без втрати якості підготовки передбачає пошук нових шляхів організації навчального процесу, більш широкого застосування технічних засобів навчання, розробку нових освітніх технологій за профілем підготовки, а також удосконалення системи контролю рівня навченості особового складу під час вивчення іноземних мов у ВВНЗ.

Аналіз останніх досягнень і публікацій

Аналіз останніх досліджень, публікацій та документів присвячених цьому питанню показує [1–10], що проблеми контролю навченості під час вивчення іноземних мов у ВВНЗ набувають особливої важливості у зв'язку з корінними змінами в області методики навчання іноземній мові, зміни якої продиктовані самим життям. Сьогодні, ми є свідками того, як володіння іноземною мовою стає необхідним практично кожному офіцеру та більшості військовослужбовців. Необхідність комунікації з фахівцями інших країн, підвищення інтересу до накопиченого цими країнами інтелектуального досвіду щодо розвитку ЗС, роблять іноземну мову не просто цікавою навчальною дисципліною, а й необхідним засобом для діалогу. Інтеграція України у Європейський та світовий простір спонукає військових фахівців до тісної співпраці в спільних освітніх і науково-технічних проектах з іншими країнами. Підвищення вимог до рівня володіння іноземною мовою військовослужбовцями створює передумови до удосконалення питання контролю мовленнєвих умінь і навичок та тестування комунікативної компетенції під час навчання у ВВНЗ. Тому дослідження питань контролю з іноземної мови, особливо контролю на основі інтегративного тестування, на сьогоднішній день є особливо актуальним питанням. Проблема визначення і оцінки якості навчання, ступеня сформованості іншомовної комунікативної компетенції, рівня володіння видами мовленнєвої діяльності - одна з центральних в методиці викладання іноземних мов. Багатогранність цієї проблеми не могла не відбитися на різноманітті методичних термінів. У педагогічній практиці функції контролю реалізуються за принципами єдності, при цьому особливе значення надається єдності контролюючої та навчальної функцій.

Постановка задачі та її розв'язання

Тому метою статті є розроблення рекомендацій щодо особливостей застосування різних видів, прийомів і форм контролю рівня навченості під час вивчення іноземних мов у вищих військових навчальних закладах.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Аналіз існуючих видів, способів та форм контролю рівня навченості під час вивчення іноземних мов у ВВНЗ дозволить сформулювати практичні рекомендації підвищення якості контролю рівня навченості під час вивчення іноземних мов у вищих військових навчальних закладах шляхом вибору адекватних умовам оцінювання видів, прийомів та форм контролю [1-9].

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

Залежно від обраних критеріїв можна виділити такі види лінгводидактичних тестів: за метою застосування: тест загальних умінь (proficiency test); тест успішності (achievement test); діагностичний тест (diagnostic test); тест «розміщення» (placement test); тест визначення здібностей (aptitude test). Визначені види тестів за своєю суттю є багатоцільовими, тому що окрім основних цілей є супутні, додаткові цілі. За характером здійснення контролю: тест поточного та проміжного контролю успішності (progress achievement test); тест підсумкового контролю успішності (final achievement test). За об'єктом контролю і характером контролюваної діяльності: тест лінгвістичної компетенції (linguistic test), що вимірює навички володіння мовним матеріалом, тест комунікативної компетенції або прагматичний тест (pragmatic test), що вимірює сформованість мовних умінь. За спрямованістю тестових завдань: дискретний тест (discrete-point test), інтегральний або глобальний тест (integrative / global test). За співвідношенням з нормами або критеріями: тест, орієнтований на норми (norm-referenced test – нормо-орієнтований тест) і тест, орієнтований на критерії (criterion-referenced test – критеріально-орієнтований тест). За формальними ознаками (за структурою і способом оформлення відповіді): виборчий тест (recognition-type test) і тест з вільно конструйованою відповіддю (recall-type test). Проведемо аналіз та визначимо сутність і основні особливості застосування різних видів тестів під час контролю знань навчаємих різних категорій у ВВНЗ.

Прагматичний тест. Тести цього типу задовольняють вимогам прагматики і спрямовані на виявлення рівня сформованості комунікативної компетенції навчаємих. Концепція прагматичного тестування спирається на один з напрямків сучасної лінгвістики, в центрі якої знаходиться прагматичний аспект мови. Прагматичні тести відповідають двом головним критеріям: наявність природного контексту та його співвідношення з екстралінгвістичною реальністю. До переваг прагматичного тестування належить прагнення надати процедурі тестування природний характер, наблизити її до ситуацій реального спілкування, а також увагу до екстралінгвістичних компонентів процесу комунікації. Ці установки визначають відбір зразків пов'язаної природної мови в якості тестових основ і забезпечують інтегральний характер тестових завдань, що дає змогу за результатами тесту оцінити комунікативну компетенцію навчаємих. Прагматичне тестування відрізняється особливою увагою до розробки стандартизованих процедур тестування усної комунікації та спеціальних шкал для об'єктивізації оцінки результатів тестування. Не існує списку прийомів прагматичного тестування. Найбільш широко використовуються і добре зарекомендували себе різні види диктантів, клоуз-тести, варіанти поєднання диктанту та клоуз-тестів, тести редагування, перефразування, частковий або повний переклад без словника, усна співбесіда, написання різних видів письмових повідомлень, включаючи твір. Дискретні тести вимірюють ступінь володіння окремими елементами фонетики, граматики і лексики в рамках одного мовного вміння (аудіювання, говоріння, читання, письма) або сформованість конкретного мовного вміння. Будучи вузьконаправленими, дискретні тести не відповідають вимогам прагматичного тестування і протиставляються інтегральним тестам. Основна функція дискретних тестів - діагностична. Вони сприяють виявленню специфічних труднощів у засвоєнні мовних одиниць. Дані, отримані в результаті проведення дискретних тестів, корисні для розробки навчально-методичних матеріалів, спрямованих на подолання цих труднощів. Типовими дискретними тестами є тести множинного вибору, сі-тести, аудіотести на дискримінацію окремих фонем, слів, граматичних форм. Цікавим прикладом дискретного тесту з більш високим ступенем валідності (комплексної характеристики тесту) є письмовий тест редагування. Навчаємих пропонується виявити і виправити мовні помилки в тексті, який був написаний таким же як він з таким же рівнем володіння мовою.

Інтегративні (інтегральні) тести є альтернативою дискретним тестам та спрямовані на визначення рівня сформованості не окремих навичок або одного вміння, а й їх сукупності. Інтегральні тести дають можливість комплексної перевірки іншомовної комунікативної компетенції. Вони дуже часто є прагматичними, а прагматичні тести завжди інтегральні.

Тест загального володіння іноземною мовою (тест загальних умінь) призначений для визначення загального рівня комунікативної компетенції та формування висновку щодо можливості вступу до навчального закладу. Залежно від конкретної мети застосування цей тест може використовуватися для відбору абітурієнтів, для розподілу навчаємих за групами, або для уточнення програми навчання окремої групи. Тест загального володіння іноземною мовою може також проводитися з метою відбору кандидатів на ту чи іншу посаду при прийомі на роботу, що дозволяє порівняти рівень лінгвістичної та комунікативної компетенції кандидатів, які навчалися в різних навчальних закладах. Основною відмінністю цих тестів є те, що вони не орієнтовані на конкретну навчальну програму і складаються незалежно від умов попереднього навчання. Тест загальних умінь може виконувати також діагностичну і прогностичну функції. Деякі тести цього виду, такі як американський тест TOEFL, серія кембриджських іспитів FCE, CAE, CPE та оксфордські іспити (Preliminary EFL exam, Higher EFL exam), стандартизовані для міжнародного користування [7, 9].

Тест для розподілу навчаємих за навчальними групами (тест розміщення) (Placement test) в залежності від рівня володіння іноземною мовою. Більшість навчальних програм передбачає розподіл навчаємих на приблизно рівні за рівнем навченості групи. При цьому, враховуються такі чинники, як здатності (інтелектуальні, мовні), конкретні потреби у вивченні іноземної мови, професійна чи академічна орієнтація. Цей тест є тестом навчальних досягнень, якщо він складений за пройденою програмою, або тест загального володіння іноземною мовою. Діагностичний тест проводиться з метою виявлення рівня успішності, з метою своєчасного виявлення сильних та слабких сторін окремих навчаємих або навчальної групи в цілому під час оволодіння іноземною мовою. Такий тест може показати, наприклад, що у навчаємого є труднощі з вимовою, краще сформовані вміння в одному виді мовної діяльності в порівнянні з іншими. Крім індивідуальних помилок діагностичний тест допомагає виявити помилки, характерні для кількох навчаємих або для усієї групи, що може свідчити про недоліки і прорахунки у навчанні. Виявляючи якість раніше здобутої освіти в цілому, діагностичні тести перевіряють якість навчальних досягнень навчаємого, так і роботу викладача. Результати цих тестів та їх аналіз дозволяють коригувати подальший хід навчання. З огляду на багатоцільовий характер тестів, слід зазначити, що діагностичні тести виділяють в окрему групу, однак вони суттєво не відрізняються від тестів загальних умінь. Серед діагностичних тестів виділяються власне діагностичні (formative tests), які проводяться протягом курсу навчання, та підсумкові (summative tests), що проводяться для вимірювання остаточних результатів формування комунікативної компетенції на даному етапі.

Тест успішності або тест навчальних досягнень. З його допомогою перевіряють рівень володіння навчаємими конкретним мовним матеріалом та ступінь сформованості мовних навичок і умінь за певний період навчання. Крім констатуючої та оціночної функцій тести навчальних досягнень виконують діагностичну функцію. Тести успішності використовуються для здійснення поточного та проміжного (Progress achievement tests), а також підсумкового (Final achievement tests) контролю успішності в рамках певної програми. Завдяки цим видам контролю проявляється спадковість між тестами, і реалізуються такі важливі вимоги контролю як його систематичність, поетапність та об'єктивність. Тест підсумкового контролю може бути підготовлений офіційними екзаменаційними комісіями або співробітниками ВНЗ.

Нормативно-орієнтований тест визначає рівень навченості або комунікативної компетенції одних навчаємих по відношенню до інших. Норми можуть бути співвіднесені з такими факторами, як вік навчаємих, тривалість раніше здобутої освіти, напрямок професійної діяльності. Традиційні іспити та контрольні роботи повинні бути в основному орієнтовані на норми, останнім часом перевага віддається тестам, які орієнтуються на певні критерії.

Критеріально-орієнтований тест визначає рівень навченості навчаних за визначеним завчасно критерієм, який встановлюється без урахування відмінностей, що можуть існувати між навчаними. Однак, цілком очевидно, що протиставлення нормо-орієнтованих тестів критеріально-орієнтованим є до певної міри штучним, тому що більшість тестів орієнтуються і на норми, і на певні критерії.

Розглянемо основні прийоми контролю рівня навченості навчаних, які можуть застосовуватися під час вивчення іноземних мов у ВНЗ. Прийоми контролю (testing techniques) - це конкретні дії викладача, спрямовані на контроль сформованості мовленнєвих умінь і навичок з метою визначення рівня навченості навчаних. Прийоми контролю реалізуються у різноманітних видах і формах контролю, включаючи лінгводидактичне тестування. Важливо відзначити, що між прийомами контролю та прийомами навчання існує нерозривний зв'язок та взаємний вплив як прояв єдності навчання і контролю. Фактично більшість прийомів навчання можуть бути використані як прийоми контролю, іншими словами, більшість прийомів контролю повторюють прийоми навчання. Ряд тестів та тренувальних вправ збігаються, але необхідно виявити і зафіксувати відмінні ознаки тестів, а саме: на відміну від тренувальних вправ тести: спрямовані на перевірку рівня сформованості мовленнєвих умінь; менш різноманітні; можуть бути використані у більш вільній послідовності; виключають підказки, пояснення, орієнтовну основу; припускають жорстку регламентацію щодо часу; виконуються частіше індивідуально та рідше в парному або груповому режимі. При тестуванні відзначається підвищена вмотивованість навчаних, націлених на успішне виконання завдання.

До прийомів контролю можна віднести методику відновлення (cloze procedure), клоуз-тест (cloze test), сі-тест (C-test), тест множинного вибору (multiple-choice test), диктант (dictation), контроль сформованості рецептивних і продуктивних умінь (reception / production testing), усний контроль (oral testing) і співбесіду (oral interview). Розглянемо детально кожен з них.

Методика відновлення (доповнення) (cloze procedure). Навчаним надається зв'язаний текст, в якому навмисно пропущені окремі слова. Навчани повинні вставити слова, які підходять за змістом, відновлюючи таким чином деформований текст. У такому випадку має місце прогнозування лінгвістичних елементів на рівні слова з опорою на неповноцінний контекст. Вибір того чи іншого різновиду методики доповнення залежить від конкретної мети. Методика відновлення служить для визначення ступеня складності тексту при відборі матеріалу для читання (readability test), для створення клоуз-тестів (cloze test), для розробки тренувальних підготовчих вправ на заповнення пропусків (gap-filling), для аналізу помилок та визначення ефективності навчання. Вперше методика відновлення була використана для вимірювання читабельності тексту, але згодом стала широко застосовуватися як засіб контролю у вигляді клоуз-тестів.

Клоуз-тест (cloze test) - тест відновлення або доповнення, один з прийомів прагматичного тестування. За допомогою клоуз-тесту досить точно та об'єктивно встановлюється ступінь сформованості рецептивних лексико-граматичних навичок читання і рівень розуміння прочитаного. Клоуз-тест застосовується також для оцінки загального рівня володіння мовою. Той хто тестується повинен зрозуміти сенс інформації мікроконтексту пропуску, проаналізувати граматичну схему цього мікроконтексту, витягти з довготривалої пам'яті вербальні елементи, які підходять за змістом та задовольняють вимогам співставлення слів. Як прийом прагматичного тестування цей тест є інтегральним, на відміну від дискретного тесту множинного вибору. Клоуз-тести можуть бути як текстами з фіксованим пропусканням слів, так і з пропусканням конкретних граматичних, лексичних одиниць або елементів, що підлягають тестуванню. Сі-тест (C-test) є різновидом клоуз-тесту. Його особливість полягає в тому, що при його підготовці з тексту видаляється друга частина кожного другого слова замість вилучення мовних одиниць в цілісному вигляді через великий інтервал. Представлена перша частина кожного другого слова є підказкою при заповненні пропусків відповідними за змістом словами. Перевагами сі-тесту вважаються його економічність і репрезентативність. У невеликому за обсягом тексті міститься велика кількість пропусків. Перевірка тесту займає мало часу і є об'єктивною в

силу однозначності відповідей. Відрізняючись надійністю сі-тест, однак, поступається іншим прийомам тестування за таким критерієм, як зовнішня валідність, оскільки спотворений вид наданого тексту з великою кількістю пропусків спантеличує тих хто до нього залучається.

Тест множинного вибору (multiple-choice test). Психологічною основою роботи навчаємих з тестами множинного вибору є впізнавання, порівняння та вибір, а відмінною зовнішньою конструктивною ознакою цього тесту є ряд вибіркових відповідей (альтернатив), які надаються після основного тестового завдання, в якому навмисно пропущена одна мовна одиниця. Завдання навчаємого - обрати одну правильну відповідь з декількох варіантів. На відміну від клоуз-тестів вони спрямовані на перевірку, в основному, сформованості рецептивних навичок та вмінь. Очевидні переваги цього виду тестів: надійність, економічність та швидкість. До недоліків цих тестів можна віднести обмежену сферу їх застосування, труднощі складання методично грамотного тесту, та велику ймовірність припущень під час вибору правильної відповіді. Найбільші труднощі виникають під час професійної підготовки цих тестів, багатогранність вибору полягає в пошуку та виборі неправильних відволікаючих відповідей, дистракторів (distractors). Тест множинного вибору повинен відповідати таким основним вимогам: завдання повинні бути короткими, точними, переважно представленими в контексті; кожне завдання повинно мати тільки одну правильну відповідь; у кожному завданні перевіряється тільки один елемент, наприклад, елемент граматики або лексики; кожна альтернатива повинна бути в граматично правильній формі; оптимальне число альтернатив чотири – для граматики та п'ять – для лексичних одиниць.

Диктант (dictation) – вид письмової роботи, записування під диктовку. Традиційно диктант широко використовувався як засіб навчання та засіб контролю в основному орфографічної грамотності. У методиці навчання іноземних мов розроблені різні види диктантів традиційний (словниковий диктант), частковий диктант, диктант-твір, диктант зі звуковими перешкодами тощо. Лист під диктовку вимагає виконання ряду дій та операцій в умовах дефіциту часу: визначення змісту почутого повідомлення і його повне письмове відтворення. Це можливо тільки при сформованості вмінь розпізнати акустичну форму слова та співставити її з графічним відображенням слова, а також при утриманні в пам'яті відрізків мовного ланцюга. Розвиток ідей прагматичного інтегрального тестування став причиною відродження диктанту як одного з прийомів контролю для отримання загальної характеристики володіння іншомовним мовленням навчаємих в тому випадку, коли текст надається зі швидкістю розмовної мови.

Контроль сформованості рецептивних умінь (reception testing) під час читання та аудіювання. Існують дві групи об'єктів цього виду контролю. Перша група пов'язана з результатом читання або аудіювання, тобто об'єктом контролю є розуміння прочитаного або прослуханого тексту. Інша група пов'язана з процесом становлення і функціонування рецептивних мовленнєвих вмінь. З огляду на схожість психологічного механізму рецептивних видів мовленнєвої діяльності, для перевірки розуміння прочитаного або прослуханого тексту можуть бути використані подібні прийоми контролю, що повторюють собою прийоми навчання: підхід «питання-відповідь»; вправи на організацію мовних одиниць (відповідність, ранжування тощо); вірні-невірні твердження; конспектування; складання логіко-семантичної карти; обговорення; переказ. Для перевірки сформованості вмінь у читанні та аудіюванні застосовуються лінгводидактичні тести, такі як клоуз-тест, тест множинного вибору. Контроль рецептивних умінь на сучасному етапі відрізняється практично повною відмовою від надання різних висловлювань, використанням автентичних закінчених текстів різного обсягу та збільшенням протяжності тексту, призначеного для прослуховування. Зазначені властивості, характерні для прагматичного тестування підвищують валідність рецептивних тестів.

Контроль сформованості продуктивних умінь (production testing) під час спілкування та написання. У силу особливостей процесу мовотворення та умов функціонування експресивної письмової й усної форм комунікації для досягнення більшої валідності, контроль сформованості вмінь у спілкуванні та написанні здійснюється різними прийомами, які, у свою чергу, повторюють прийоми навчання цих видів діяльності. Дуже важливо зазначити, що при визначенні рівня володіння продуктивними вміннями складніше

вирішується проблема вибору критеріїв, а сам процес перевірки відрізняється більшою суб'єктивністю, трудомісткістю (особливо під час оцінювання письмових контрольних робіт), а також має організаційну специфіку.

Для перевірки сформованості вміння щодо експресивного усного мовлення (репродуктивної, продуктивної, діалогічного, монологічного) використовуються: підхід «питання-відповідь»; ранжування інформації; усний виступ (повідомлення); співбесіда; прийоми драматизації і імітаційного моделювання, такі як рольова гра, гра-драматизація, імітаційна гра, сценарії, скрипти, фрейми тощо; обговорення; вирішення проблемних завдань; короткий (докладний переказ); усний коментар. Співбесіда та обговорення може проводитися спираючись на наочність, що яскраво може бути представлено двома ілюстраціями, які дозволяють використовувати як евристичний метод, так і власне співбесіду, що сприяє не тільки навчанню конкретним лексико-граматичним навичкам, але й прояву емпатії [7, 8].

Для перевірки сформованості вмінь експресивно письмового мовлення використовуються різні види письмових робіт. Більшість з них є функціональні типи письмових повідомлень: заповнення бланків; написання листа у відповідь на отриману інформацію різних функціональних стилів; письмовий коментар до отриманої інформації; різні види диктантів; письмове повідомлення для подання отриманої інформації в стислому вигляді (короткий виклад, рецензія, анотація) з різним ступенем компресії; редагування письмових творів; твір.

Усний контроль (oral testing) – це перевірка усно-мовної компетенції, яка дозволяє виявити мовну реакцію, мовні автоматизми, спонтанність і темп мови. Ефективне проведення усного контролю вимагає специфічних професійних умінь з боку викладача іноземної мови: вміння створити обстановку, сприятливу для контролю, стимулюючу мислену і комунікативну активність того, хто навчається; уміння ставити уточнюючі запитання, виправляти помилки, формулювати оцінки й рекомендації.

Співбесіда (oral interview) – це прагматичний тест усної комунікації, один з прийомів усного контролю, пряма мовна та взаємодія між екзаменатором і навчаємим з метою визначення рівня володіння усною мовою. Незважаючи на те, що дії екзаменатора і екзаменованих до деякої міри запрограмовані, останній є вільним у виборі відповідей на питання, у викладі своїх поглядів та оцінок. Співбесіда передбачає наявність ретельно розробленої шкали оцінок усно-мовної іншомовної діяльності.

Висновки

Проведений аналіз показує, що вивчення іноземних мов у ВВНЗ розглядає процес формування лексичних та граматичних навичок як керовану систему, в яку в якості необхідної складової включається контроль, об'єктивно обумовлений логікою процесу управління навчальною діяльністю. Для того, щоб отримати достатньо повну картину оволодіння тим чи іншим видом іншомовної мовленнєвої діяльності, бажано поєднувати виконання акту мовленнєвої взаємодії в умовах, наближених до реального спілкування, з виконанням різноманітних контрольних дій, що забезпечують повноту та різнобічність характеристик досягнутого вміння. Наявність процедур підсумкової перевірки об'єктів контролю є необхідною умовою для продуктивних видів мовленнєвої діяльності шляхом відповідного формулювання комунікативного завдання та для рецептивних видів мовленнєвої діяльності шляхом підбору текстів відповідної складності і завдань до них, а також методом створення умов сприйняття мови, зумовлених вимогами до рівня навченості навчаємих.

Результати аналізу є підґрунтям для подальших досліджень пов'язаних із розвитком нових методів викладання та контролювання іноземної мови у ВВНЗ.

Перспективи подальших досліджень

Подальшими дослідженнями за цим напрямком є формування рекомендацій щодо урахування особливостей застосування різних методів та підходів до навчання під час організації навчання іноземним мовам у ВВНЗ ЗС України, а також оцінювання ефективності застосування різних видів контролю до навчаємих різних професійних категорій.

Список використаних джерел

1. Пріоритети розвитку Збройних Сил України з урахуванням участі у гібридній війні 2015–2016 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents>.
2. Україна 2014–2015 : Долаючи виклики (аналітичні оцінки) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/upload/Pidsumky_2014_2015_A4_fnl.pdf
3. Стандарти НАТО : переваги і складнощі переходу на них/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: na.mil.gov.ua/61052-standarty-nato-perevagy-i-skladnoshti.
4. Корявцева, Н.Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык: Пособие для учителей. / Н.Ф. Корявцева. – М. : АРКТИ, 2002. – 176 с.
5. Логинов, И.В. Процесс оценивания: традиционный подход и актуальные инновационные тенденции (2014) / [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <https://naukovedenie.ru/PVN614>.
6. Шишова, И.А. Оценивание учебных достижений студентов: современные технологии Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского Серия «Проблемы педагогики средней и высшей школы». Том 26 (65). 2013 г. № 1. С. 205–215.
7. Harris M. McCann P. Assessment. – Oxford: Heinemann, 1996. – 152 p.
8. Михеев, А.И. Организация контроля и определение уровня сформированности умений аудировать иноязычный ряд при обучении в техническом вузе / А.И. Михеев // Записки Горного института, т. 163. – СПб. : СПГИ(ТУ), 2005. – С. 134 – 136.
9. Eyerer P., Hefer B. The Reformation of Technical Education through Project-orientated Education (Theoprax). Global J. of Engineering Education, 4,3, 2000. – Pp. 281 – 286.
10. Кудіна В.В. Педагогіка вищої школи / В.В.Кудіна, М.І. Соловей, Є.С. Спіцин. – К. : Ленвіт, – 2009. – 213 с.

Рецензент: Кіт Наталя Володимирівна, (м. Одеса), к.філос.н., Військова академія (м. Одеса)

РЕКОМЕНДАЦИИ ПО КОНТРОЛЮ УРОВНЯ ОБУЧЕННОСТИ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В ВЫСШИХ ВОЕННЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ (ВИДЫ, ПРИЕМЫ И ФОРМЫ КОНТРОЛЯ)

Л.М. Семененко, Е.В. Коленникова, Е.И. Кондратенко, И.Л. Иванов

В статье авторами приведены рекомендации относительно особенностей применения различных видов, приемов и форм контроля уровня обученности при изучении иностранных языков в высших военных учебных заведениях.

Ключевые слова: иностранный язык, высшее военное учебное заведение, функции контроля, приемы и способы контроля, требования к контролю, формы контроля: индивидуальный, устный, письменный, контактно-дистанционный, критерии оценки уровня владения языком.

RECOMMENDATIONS FOR CONTROL OF LEARNING LEVEL AT THE STUDY OF FOREIGN LANGUAGES IN HIGHER MILITARY EDUCATIONAL BODIES (TYPES, METHODS AND FORMS OF CONTROL)

L. Semenenko, E. Kolennikova, E. Kondratenko, V. Ivanov

In the article, the authors give recommendations on the peculiarities of the use of different types, methods and forms of control of the level of teaching in the study of foreign languages in higher military educational institutions.

Keywords: foreign language, higher military educational institution, control functions, methods of control, control requirements, forms of control: individual, oral, written, contact-distance, criteria for assessing the level of language proficiency.